

Маскарони – німі свідки величної історії Києва

Розкішною окрасою архітектурного вбрання нашої столиці є маскарони, які прикрашають фасади будинків, їхні фризи, капітелі, огорожі.

Так, гуляючи затишними вуличками Києва, можемо зловити на собі «сліпі» погляди людей, звірів, чудернацьких істот, масок з порожніми очницями, що застигли в камені, дереві, гіпсі чи металі... А скільки подібних скульптурних прикрас на печерських будівлях – сила силенна! Помічали?

Щоб їх побачити, зазвичай варто просто підняти голову вгору та уважно розглянути старовинні фасади.

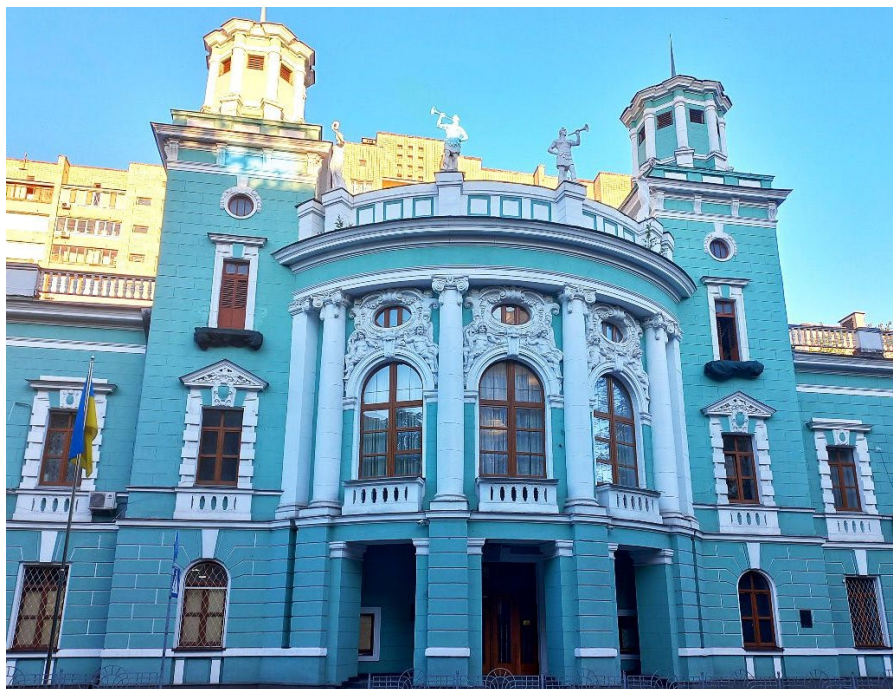
До речі, здавна вважалося, що маскарони оберігають мешканців оселі від злих духів, з часом вони стали суто декоративним елементом.

Гуляємо Печерськом – насолоджуємося маскаронами

Шановні мешканці та гості нашого району, запрошуємо у віртуальну прогулянку вулицями Печерська! Ми побачимо красиві будівлі, скульптурне оздоблення яких вражає і точно варте уваги! Водночас, немає сумнівів, що вам відомі ці шедеври архітектури!

БУДІВЛЯ КОЛИШНЬОГО ІППОДРОМУ НА ПЕЧЕРСЬКУ

Адреса: вул. Михайла Омеляновича-Павленка, 9

У 1890-х роках для кінних скачок, що стали шалено популярними на той час, почали використовувати еспланаду цитаделі Печерської фортеці, де паралельно проводили також перші авіашоу. Спочатку тут облаштували дерев'яний іподром, а вже в 1915-1916 рр. за проєктом Валеріана Рикова звели сучасну неоренесансну будівлю. Ця локація стала одним із найпопулярніших місць для розваг. Печерський іподром мав криті трибуни, ресторан, різноманітні зали та тоталізатор.

Історія Печерського іподрому досить цікава і заслуговує окремої уваги, тому один із матеріалів ми присвяtimo цій темі.

А наразі лише зауважимо, що заклад на деякий час зупиняв роботу під час Жовтневої революції та Другої світової війни, у 1947 році після масштабної реконструкції його знову відкрили для гостей. Однак у 1964-му кінно-спортивний комплекс перенесли на Теремки, а Печерський іподром було закрито.

Головний корпус та відкриті трибуни були споруджені за проєктом видатного київського архітектора Валер'яна Рикова на замовлення Південно-західного товариства заохочення конярства. Скульптурне оздоблення фасаду виконав відомий скульптор Федір Балавенський.

Головний акцент будівлі зроблений на центральній осі головного фасаду – напівротонді, оздобленій колонами та пілястрами (плаский вертикальний прямокутний у плані виступ на поверхні стіни або стовпа) модернізованого іонічного ордера. Між колонами над вікнами напівротонди – пишно облямовані ренесансним декором овальні слухові вікна-люкарни, які підтримують скульптури путті-хлопчиків з крилами.

На тумбах парапету напівротонди можна побачити скульптури двох римських легіонерів та двох жінок з вінками, які вітають переможців.

Бічні крила будівлі мають більш стриманий декор, їхні головні осі підкреслюються доричними портиками з ренесансними фронтонами.

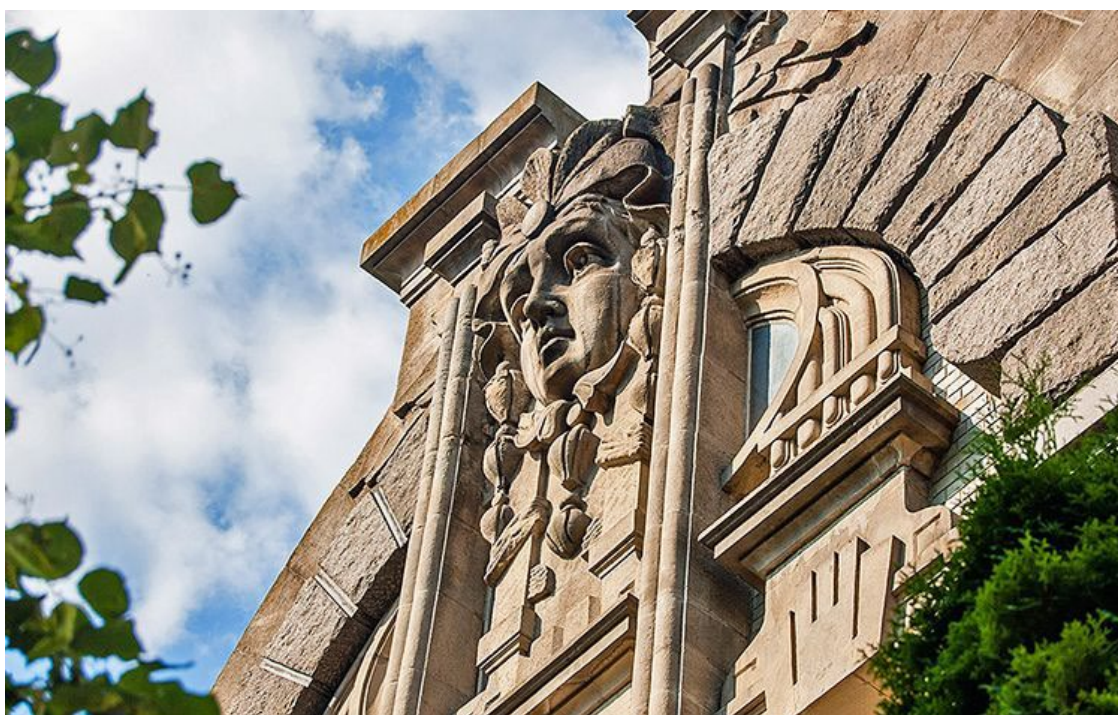
БУДИНОК «ВДОВИ, ЩО ПЛАЧЕ», або БУДИНОК «НЕВТІШНОЇ ВДОВИ»

Адреса: вул. Лютеранська, 23

Будинок на вулиці Лютеранській було зведено у 1907 році на замовлення полтавського купця Сергія Аршавського. Архітектурний проект у стилі раннього модерну розробив Едуард Брадтман. Новий будинок вважався архітектурним шедевром Києва. Сергій Аршавський з родиною жив на першому поверсі цього цікавого дому, а другий поверх здавав в оренду, щоб розплатитися з боргами за будівництво такого помпезного дому. Варто звернути увагу на фасад дому – над правим балконом знаходиться монограма «СА» – ініціали власника будинку.

Згодом господарем цього загадкового дому став купець Тев'є Апштейн.

Чому ж будинок отримав таку назву? Існує кілька версій. Подейкують, у цьому домі ховалися закохані капітан та герцогиня, однак їх розлучила трагедія – капітан загинув у морі. Саме обличчя герцогині увічнено на барельєфі будинку – вона постійно гірко плаче за коханим. Однак існує й більш імовірна історія, зокрема про те, що після смерті Апштейна його дружина ще 5 років сама жила у цьому домі, а тому він набрався смутку і її сліз – під час дощу вони ніби знову проливаються на землю – так вдова оплакує свого чоловіка.

Тож, будинок «вдови, що плаче», або будинок «невтішної вдови» отримав таку назву від маскарона у вигляді жіночої голови, чоло якої прикрашене каштановим листям, і коли йде дощ, то вода стікає по щоках і складається в краплі, що течуть сльози.

САДИБА УВАРОВОЇ

Адреса: вул. Липська, 16.

Графиня Наталія Уварова походила із знаменитої в Києві родини підприємців та меценатів Терещенків. У віці 22 років вона стала господинею будинку, який і нині є одним із найкрасивіших особняків на Липках. Його закінчили будувати в 1912 році, але мирне життя тут тривало тільки шість років. Згодом, будинок Уварової зайняла надзвичайна комісія (радянське ЧК), де засідала «розстрільна» трійка.

Попри драматичну історію будинку, його екстер'єр – насолода для очей.

Будівля зведена за проектом архітектора П. І. Голландського, який багато будував для родини Терещенків. Архітектор виконав усі фасади особняка в поширеному на той час стилі ампір, але відмовився від симетрії, на користь раціоналістичному плануванню. Проте, ретельно декоровано не лише головний, а й тильні фасади.

Усі деталі декору чолового та інших фасадів особняка засвідчують вишуканий смак, тактовне і вправне використання особливостей стилю ампір. Кожна деталь розроблена довершено й виразно: ліпні маскарони, віночки, перевиті стрічками, смолоскипи, античні фігури у фризі, декоративний метал – грати й лев'ячі морди на стулках парадних дверей тощо.

БУДИНОК З ХИМЕРАМИ

Адреса: вул. Банкова, 10

Будинок з химерами – одна із головних архітектурних пам'яток України, що були створені у 20 столітті у стилі модерн, візитівка геніального архітектора Владислава Городецького.

Дивовижний фасад з парадним ґанком та усі його фантастичні створіння прямо перед вами: вмуровані у стіни будівлі бетонні голови носорогів, слонів, антилоп і крокодила; з кутків даху спускають свої щупальця дельфіни, на спинах яких сидять русалки з тризубцями в руках; з даху на вас дивляться гігантські жаби, морські чудовиська, ящірки та ще купа різних звірів. Цікаве виконання водопровідних труб в будівлі – у вигляді змії.

Дивлячись на таке «збіговисько» чудовиськ не дивно, що будинок із химерами оповитий легендами. Одна із них розповідає про самогубство доньки архітектора, яка втопилась у Дніпрі через нещасне кохання. А вже батькова уява з горя і створила цих монстрів, що забрали життя дівчинки. За іншою легендою, якщо знайти серед численних химер будинку скульптуру маленького крокодильчика, який причаївся десь, можна загадати будь-яке бажання, і воно обов'язково здійсниться.

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

Адреса: вул. Інститутська, 9

Восени 1902 року було закладено фундамент нинішньої будівлі Національного банку України. У конкурсі на кращий проект майбутнього банку переміг архітектор Олександр Кобелев, який зміг найкраще спланувати розташування службових приміщень, зважаючи на можливу кількість службовців і необхідних операцій, які мали відбуватися швидко та зручно для всіх учасників. Реалізацію проекту доручили найкращим майстрам будівельної справи. Зокрема, фасадну частину споруди оформив архітектор Олександр Вербицький. Художнє оздоблення приміщень банку – заслуга італійського скульптора Еліо Саля та його брата – художника Еудженіо.

Будівля банку стала архітектурною перлиною Києва.

У дивовижному дизайні споруди поєднується північноіталійська готика та раннє флорентійське Відродження. Основний матеріал будівництва – цегла. Фасад оздоблений штучним камінням, яке імітує граніт та рожевий піщаник. Композиційним центром головного фасаду є ошатний портал, що включає колонаду перед входом і балкон. Окрасою фасаду є кручені мармурові колони і декоративні вежі по кутах будівлі, які підтримують скульптури величезних грифонів – крилатих левів, що в античній міфології вважались охоронцями золотих копалень.

Також будівлю охороняють маскарони левів, які є символом могутності, і прикрашають балкон, який тримають коринфські колони з фустом чорного кольору.

Також на фасаді розміщено чотири герби різних сфер діяльності, що потребують банківського кредиту: жезл Меркурія (кадуцей) символізує торгівлю; зубчасте колесо, циркуль і рейшини – промисловість; ланцюг і снопи колосків – сільське господарство; якір, колесо і крила – транспорт.

КОЛИШНІЙ ПРИБУТКОВИЙ БУДИНОК НА ВУЛ. ОЛЬГІНСЬКА, 2/1

Адреса: вул. Ольгинська, 2/1

Цей будинок, розташований на розі вулиць Ольгинської, Архітектора Городецького і площі Івана Франка, один із вдалих прикладів застосування в архітектурі мавританських мотивів.

Будинок, який використовувався як прибутковий, звели наприкінці XIX сторіччя, імовірно, за проєктом архітектора Миколи Яскевича.

Фасади виконані в еклектичному стилі з неомавританськими елементами. Міжвіконні лопатки прикрашено на рівні другого і третього поверхів витягнутими напівколонками, на верхньому ярусі – пілястрами.

Екзотичного характеру екстер'єру надають вікна з підково- та ромбоподібними перемичками, запозиченими зі східного мистецтва, скульптурні герми у вигляді крилатих гурій під спареними напівколонками, килимовий ліпний орнамент вставок. Рельєфною мавританською орнаментикою оздоблені вікна з напівциркульною аркою.

ТРИБУТКОВИЙ БУДИНОК «КОЛИСКА ДУХА»

(БУДИНОК БАРОНА ГЕССЕЛЬБЕЙНА)

Адреса: вул. Городецького, 15

Будинок зведений на початку XX століття на замовлення пруського барона Вільгельма Гессельбейна за проєктом відомого дуєту видатних зодчих Едуарда Фердинанда Братмана та Георгія Шлейфера.

Окрім офіційної назви прибутковий будинок барона Гессельбейна ще має поетичну назву «Колиска Духа», бо він приховує чимало таємниць та загадок.

На фасаді будівлі зашифрований давньогрецький міф про народження Зевса. Вгорі будівлі можна побачити голову бога Кроноса (Сатурна), який уособлює плинність часу.

За античним міфом він пожирав власних дітей, щоб ті не позбавили його безмежної влади. Тож, після народження молодшого сина Зевса, титаніда Рея сховала від батька новонародженого сина. Її постать прикрашає вхід до самої будівлі. Також по боках будівлі можна побачити маскарони двох корибантів – демонів, які супроводжували Рею, допомагаючи їй переховувати немовля.

Окрім міфологічних персонажів, над вікнами будівлі можна також побачити традиційний античний орнамент – меандр, а також рослинні візерунки у вигляді гірлянд з дубового та лаврового листа.

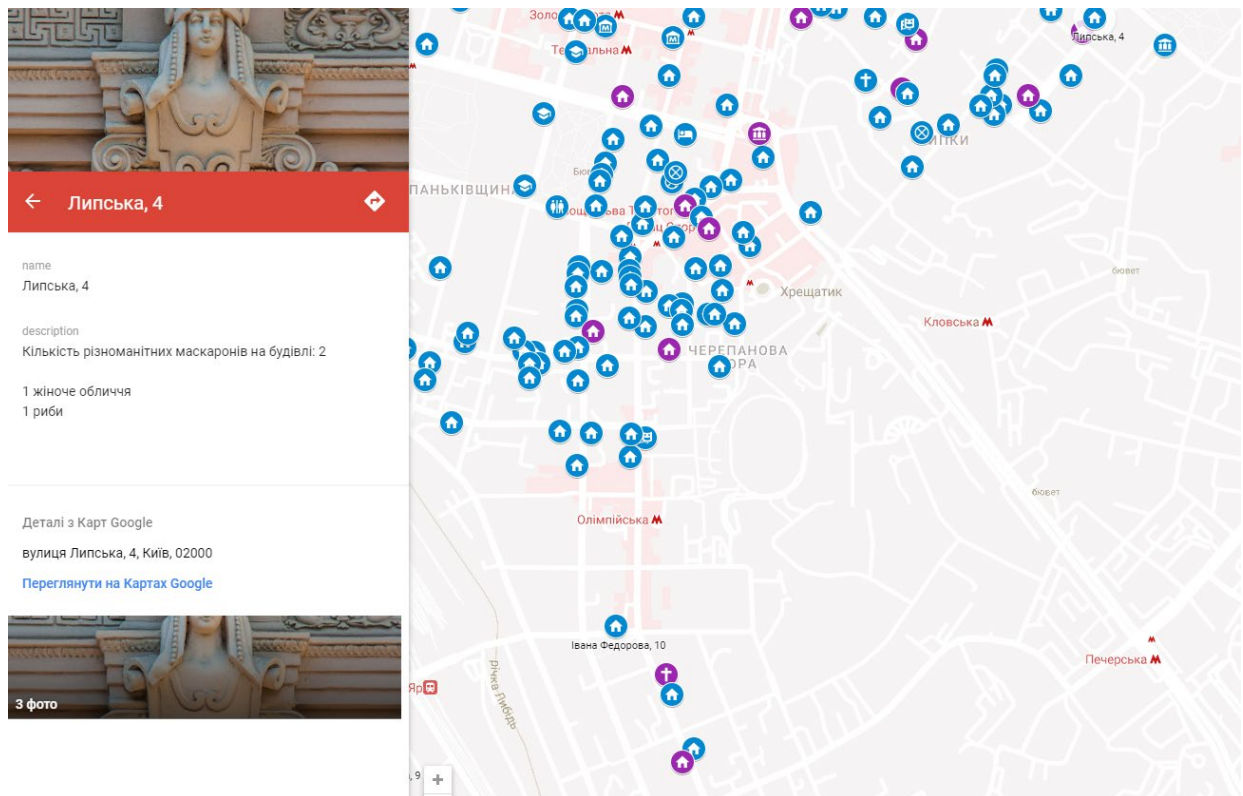
Споруда має 5 поверхів та симетричну композицію. Головний вхід акцентований підковоподібною декоративною аркою, а центральна частина вхідної групи увінчана параболічним фронтоном.

Дізнайтеся більше про київські маскарони

Якщо вам цікава тема київських маскаронів – більше інформації ви можете знайти, зокрема, у книзі Ксенії Степась «Київські маскарони», що є своєрідним путівником та дає коротку історичну довідку про той чи інший будинок з маскароном.

Ще у нагоді може стати вебсайт Guardians of Kyiv («Хранителі Києва»), створений двома киянами, які дослідили, мабуть, усі вулиці Києва і зібрали величезну колекцію столичних маскаронів, заодно включивши в неї атлантів, каріатид і різноманітні барельєфи, на яких присутня хоча б одна «жива» істота.

Отак будівлі, повз яких ми щодня ходимо на роботу, повертаємося додому, гуляємо, зустрічаємося з друзями, дихають історією. У круговерті справ важливо вчасно зупинитися, перепочити, озирнутися навсібіч і подати руку історії, познайомитися, поцікавитися, посмакувати... Будьте впевнені, ви ще більше закохаетесь у рідне місто!